

Дата: 26.09.22

Клас: 5-А (2гр.)

Укр. мова

Вч.: Харенко Ю.А.

Тема: Неологізми. Письменницькі новотвори

Мета: ознайомити учнів із застарілими словами та новими словами (неологізмами), їх особливостями та сферами вживання; розвивати навички доречного використання цих слів в усному та писемному мовленні; виховувати культуру мовлення школярів.

Хід уроку

1. Перевірка домашнього завдання. Запис дати.

2. Актуалізація знань. Вправа 99.

Вправа 104. Прочитайте текст. Визначте основну думку. Поясніть значення виділених слів. У разі потреби скористуйтеся тлумачним словником. Висловіть припущення, чи всім читачам зрозумілі ці слова. Чому? Коли, на вашу думку, виникли ці слова? З чим пов'язано виникнення їх?

Соцмережеве покоління звикло
спілкуватися назовні. Вести не приватні
щоденники, а блоги. Колекціонувати
вподобайки й коменти. Бути завжди на
видоті, штампувати селфі... (За
М.Титаренко).

Підручник.
Сторінка
47

Шукаємо відповіді на запитання:

1. Чому в мові виникають нові слова? Хто їх створює?
2. Як довго слово є неологізмом?
3. Чи архаїзми були колись неологізмами?
4. Навіщо потрібні письменницькі новотвори?
5. Чи можна встановити день народження слова?

3. Вивчення нового матеріалу

Неологізми	Слова, що називають нові предмети або поняття.	блог, гаджет <u>селфі</u> , чизкейк, <u>коворкінг</u>
Письменницькі новотвори	Авторські неологізми, які придумали письменники і письменниці	Пантелеймон Куліш уперше використав слова <u>згряя</u> , <u>послуга</u> , <u>почуття</u> , <u>рівність</u> ; Іван Франко — <u>свідоктво</u> , <u>чинник</u> , <u>привід</u> ; Леся Українка — <u>про-мін</u> , <u>невідборонно</u> .

- **Вправа 101 (письмово).** Прочитайте слова, запишіть у зошит тільки неологізми. Обґрунтуйте свій вибір. Висловіть припущення щодо появи цих слів у мові.

Дайвінг, плавання, книжка, сузір'я, комп'ютер, дизайн, тирамісу, меседж, інновація, жупан, стикер, джура, смайлик, стартап, наплічник, пранк, жоржина.

Перевіримо себе!

Дайвінг, плавання, книжка, сузір'я, комп'ютер, дизайн, тирамісу, меседж, інновація, жупан, стикер, джура, смайлик, стартап, наплічник, пранк, жоржина.

- **Вправа 103 (письмово).**

103

Спишіть речення, визначте письменницькі новотвори й поясніть значення. Поміркуйте, з якою метою їх використали майстри слова.

1. Звірокоцький котозвір із вікна хижо визирнув надвір — там весна! (І. Андрусак). 2. Бджолиність золота гуде (А. Малишко). 3. У ластівки — ластовенятко, в шовковиці — шовковенятко, в гаю у стежки — стеженятко, у хмари в небі — хмаренятко, в зорі над садом — зоренятко вже народилися (М. Вінграновський). 4. У нас, дорослих, є оця внутрішня щемка туга за співописом (М. Титаренко). 5. Ой гроза! Яка тривога! Громорегіт, вітросвист! (І. Коваленко).

Перевіримо себе!

1. Звірокоцький котозвір із вікна хижо визирнув надвір — там весна! (І. Андрусак). 2. Бджолиність золота гуде (А. Малишко). 3. У ластівки — ластовенятко, в шовковиці — шовковенятко, в гаю у стежки — стеженятко, у хмари в небі — хмаренятко, в зорі над садом — зоренятко вже народилися (М. Вінграновський). 4. У нас, дорослих, є оця внутрішня щемка туга за співописом (М. Титаренко). 5. Ой гроза! Яка тривога! Громорегіт, вітросвист! (І. Коваленко).

4. Закріплення вивченого

- Вправа 104 (усно).

104 Доберіть до поданих неологізмів українські відповідники. Усно складіть із ними словосполучення.

Лайк, буккросинг, блокбастер, постер, емодзі, спам, флуд.

Довідка: бойовик; плакат; уподобайка; марнослів'я; небажані повідомлення; книгообмін; значки, що відображають емоції.

Перевіримо!

Лайк – уподобайка, буккросинг – книгообмін, блокбастер – бойовик, постер – плакат, емодзі – значки, що відображають емоції, спам – небажані повідомлення, флуд – марнослів'я.

5. Домашнє завдання.

Параграф 15, впр. 107 (одне завдання на вибір: або I, або III)

 107 Прочитайте текст. Складіть висловлення (4–5 речень), у якому пояснить необхідність уведення локдауну в країні та світі.

Словом 2020 року, за версією Collins Dictionary, стало слово «локдаун» (lockdown). У словнику локдаун потлумачено як «уведення жорстких обмежень на подорожі, соціальну взаємодію та доступ до громадських приміщень» (З інтернету).

III Підготуйте презентацію або колаж на тему «Нові слова довкола нас». Висловіть ставлення до нових слів у мові.

Якщо III завдання обираєте для виконання домашнього завдання: намалювати в зошиті малюночки невеличким розміром, що будуть позначати нові слова – неологізми.

Виконані роботи надсилати на платформу Human, або на електронну адресу miladka2591@gmail.com